

U S T A W A

z dnia 1 sierpnia 1919 roku

o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi.

Art. 1. Zatargi zbiorowe pomiędzy robotnikami rolnymi a pracodawcą lub pracodawcami, niezadowolone przez strony, mogą być załatwione przez nie przy pomocy: 1) Inspektorów Pracy w rolnictwie, 2) przez Komisję Polubowną oraz 3) Komisję Rozjemczą.

Art. 2. Na żądanie jednej ze stron lub z własnej inicjatywy, Inspektor Pracy w rolnictwie wzywa do siebie obie strony osobiście lub ich delegatów, celem wzajemnego porozumienia się stron i zawarcia ugody lub dla utworzenia Komisji Polubownej.

Art. 3. Przy zawieraniu ugody, ustalającej warunki pracy i wynagrodzenia za pracę, dla całego powiatu za przedstawicielstwo stron uznaje się miejscowe organizacje zawodowe pracodawców, oraz związki zawodowe pracowników rolnych, o ile te organizacje i związki istnieją na terenie powiatu i są zarejestrowane zgodnie z przepisami prawa. Związki i organizacje za-

wodowe wysyłają do Komisji Polubownej upoważnionych delegatów w liczbie od 3—7. Osoby te winny mieć ukończone lat 21. W Komisji Polubownej przewodniczy z urzędu Inspektor Pracy. Jeżeli związki zawodowe pracowników lub organizacje zawodowe pracodawców uchylą się od udziału w Komisji Polubownej — ma zastosowanie art. 5 niniejszej ustawy. Dla prawomocności wyroków Komisji Polubownych oraz Rozjemczych koniecznym jest wezwanie do udziału w takowych delegatów wszystkich związków zawodowych, zalegalizowanych i działających na terenie danego powiatu.

Art. 4. Orzeczenie i postanowienia Komisji Polubownej winny być wyłuszczone na piśmie i opatrzone podpisami wszystkich członków Komisji.

Art. 5. W powiatach, gdzie niema organizacji zawodowych pracodawców, albo związków zawodowych robotników rolnych, odpowiadających wymaganiom art. 3, lub gdzie powyższe związki, wzgl. organizacje uchylą się od udziału w Komisji Polubownej, strona niereprezentowana przez związek, lub organizację zawodową, winna wybrać od 3 — 7 delegatów, jeżeli liczba zainteresowanych w sporze pracodawców lub pracowników przewyższa liczbę 10. O ile strony nie dokonały same uprzednio wyboru, Komisarz Rządowy na wezwanie Inspektora Pracy zwołuje dla dokonania wyborów oddzielne zebranie dla każdej strony z zachowaniem przepisów art. 12.

Art. 6. Pracodawca — lub pracownik, uchylający się od udziału w wyborach, ulega grzywnie w wysokości: pracodawca od 100 do 2000 marek, pracownik od 5 do 50 marek, wymierzonej w drodze artykułu 12 dekretu z dnia 3 stycznia 1919 r. o urządzeniu i działalności Inspekcji Pracy, wzgl. tych postanowień karnych, które w miejsce tego dekretu wydane zostaną.

Art. 7. Strony wzgl. ich delegaci (art. 3) winni niestawienia się bez uzasadnionych powodów na wezwanie Inspektora Pracy w rolnictwie, ulegają grzywnie wymierzonej w drodze art. 12 dekretu z dn. 3 stycznia 1919 r. o urządzeniu i działalności Inspekcji Pracy, wzgl. tych postanowień karnych, które w miejsce tego dekretu wydane zostaną w wysokości: delegaci pracodawców do 3000 marek, delegaci pracowników do 50 marek.

Art. 8. Jeżeli nie dojdzie do zawarcia umowy w drodze wskazane w art. 2 i 3, Inspektor Pracy, w razie zgłoszenia przez którąkolwiek ze stron żądania rozważenia sprawy przez Komisję Rozjemczą, proponuje drugiej stronie oddanie sporu do rozstrzygnięcia powyższej Komisji. Jeżeli obie strony wyraziły zgodę na poddanie się orzeczeniu Komisji Rozjemczej, Inspektor pracy zwołuje posiedzenie Komisji, wyznaczając miejsce i termin zebrania.

Art. 9. Orzeczenie Komisji Rozjemczej, powołanej do ustalenia warunków pracy i płacy dla całego danego powiatu, obowiązuje wszystkich pracodawców i pracowników rolnych w tym powiecie.

Art. 10. Komisja Rozjemcza składa się:

- 1) 3 — 5 przedstawicieli pracodawców;
- 2) 3 — 5 pracowników rolnych;
- 3) z przewodniczącego, powołanego za zgodą obu stron.

W razie niedojścia do zgody co do osoby przewodniczącego, przewodniczy wyznaczony przez Ministerstwo Pracy inspektor lub specjalny delegat tegoż Ministerstwa. W razie powołania przewodniczącego drogą wyboru, Inspektor Pracy w rolnictwie uczestniczy na posiedzeniu Komisji Rozjemczej z głosem doradczym.

Art. 11. Wymienione w punkcie 1 i 2 art. 10 osoby są delegowane każdorazowo przez związki i organizacje, odpowiadające art. 3 i winny czynić zadość warunkom, wymienionym w tymże art. 3. Jeżeli na terenie powiatu działa więcej niż 1 związek lub organizacja zawodowa i jeżeli zrzeczenia te nie dojdą do porozumienia co do wyboru członków komisji, lub uchyla się co do ich wyborów — ma zastosowanie art. 12 ustawy niniejszej.

Art. 12. W powiatach, gdzie niema związków, odpowiadających wymaganiom art. 3, Komisarz Rządowy na wezwanie Inspektora Pracy w rolnictwie zarządza oddzielne wybory przedstawicieli pracowników i pracodawców. Pracodawcy i pracownicy każdej gminy wybierają po jednym delegacie na 1 rok. Wybrani w ten sposób delegaci wyłaniają na wezwanie Inspektora Pracy w rolnictwie 3—5 członków do Komisji Rozjemczej oraz takąż liczbę zastępców, zaś do Komisji Polubownej 3—7 delegatów.

Art. 13. Prawo wyborcze czynne mają wszyscy pracownicy płci obojga, utrzymujący się z pracy najemnej w rolnictwie, leśnictwie, ogrodnictwie lub dziedzinach ściśle związanych z rolnictwem, o ile ukończyli lat 16; prawo bierne posiadają osoby, mające ukończonych lat 21. Ze strony pracodawców prawo czynne przysługuje osobom, zatrudniającym robotników, wymienionych w zdaniu I-szem art. niniejszego. Członkami Komisji Rozjemczej i Polubownej nie mogą być osoby, które na skutek zasądzenia karno—sądowego nie mogłyby wogóle sprawować urzędu sędziowskiego.

Art. 14. Komisje Rozjemcze są powoływane w wypadkach przewidzianych w art. 3 i urzędują do czasu rozstrzygnięcia przedłożonych im spraw. Osoby, obrane lub delegowane do Komisji Rozjemczej, nie mogą uchylać się bez dostatecznych powodów od pełnienia swych obowiązków pod grozą grzywny, wymierzanej w drodze art. 12 dekretu z dn. 3 stycznia 1919 r. o urządzeniu i działalności Inspekcji Pracy względnie tych przepisów karnych, które zamiast tego dekretu wydane zostaną w wysokości: pracownicy — do 200 mk., pracodawcy — do 3000 mk.

Art. 15. Członkowie Komisji Rozjemczej otrzymują diety i zwrot kosztów w wysokości, oznaczonej w przepisach wykonawczych Ministerstwa Pracy. Skarb Państwa pokrywa wszelkie koszta, związane z czynnościami Komisji Rozjemczych.

Art. 16. Postępowanie Komisji Rozjemczej podlega przepisom następującym: 1) dla prawomocności zebrań Komisji jest konieczna obecność przewodniczącego oraz równej liczby przedstawicieli każdej ze stron, co najmniej po 3-ch z każdej strony; 2) postępowanie sprawdzania dowodów (badanie świadków, wyjaśnienia biegłych i rzeczoznawców i t. d.) odbywa się publicznie po zawiązaniu i w obecności stron, o ile się stały na żądanie Komisji Rozjemczej, świadek może być zbadany pod przysięgą przez właściwy sąd; 3) orzeczenia Komisji zapadają większością głosów po publicznych ustnych rozprawach stron; 4) strony mogą bronić swych interesów bezpośrednio, przez swych delegatów (art. 2 i 3) lub pełnomocników; 5) przewodniczący Komisji Rozjemczej ma na posiedzeniach Komisji prawa przewodniczącego na posiedzeniach sądowych; 6) narady członków Komisji są tajne; 7) protokoły, orzeczenia i postanowienia Komisji winny być wyluszczone na piśmie i opatrzone podpisami członków Komisji. Stronom przysługuje prawo otrzymania odpisu orzeczeń i postanowień Komisji Rozjemczej oraz wyciągu z protokołu posiedzeń za opłatą ustaloną przez przepisy wykonawcze; 8) postępowanie jest bezpłatne; 9) pełnomocnictwa i dokumenty, składane Komisji Rozjemczej, są wolne od opłat stemplowych.

Art. 17. Ugody zawarte w Komisji Polubownej (art. 3) i orzeczenia Komisji Rozjemczej (art. 9) obowiązują na okres czasu przewidziany w ugodzie lub orzeczeniu. Okres ten nie może być dłuższy niż rok przy uwzględnieniu zwyczajowych terminów umowy pracy.

Art. 18. Ugody i orzeczenia Komisji Rozjemczej, regulujące warunki płacy i pracy (art. 3 i 9), stanowią podstawę dla zawarcia indywidualnych umów pracy w powiecie. Pozostanie pracownika w majątku oznacza zawarcie indywidualnej umowy pracy na warunkach ugody lub orzeczenia. Indywidualne umowy pracy, zawierające warunki dla pracownika mniej korzystne niż ugody lub orzeczenia Komisji Rozjemczej, przewidziane w art. 3 i 9, są nieważne. Nieważne umowy ulegają z mocy ustawy zastąpieniu przez odnośne ugody lub orzeczenia.

Art. 19. Na żądanie jednej ze stron Inspektor przekazuje do rozpatrzenia Komisji Rozjemczej zatargi, wynikłe między stronami na tle niedotrzymania ugody (art. 3) lub niewykonania orzeczenia Komisji Rozjemczej (art. 18). Zgoda drugiej strony na poddanie zatargu rozważeniu Komisji nie jest w tym wypadku wymagana. Niestawienie się którejkolwiek ze stron bez dostatecznych powodów nie wstrzymuje biegu sprawy. Spory powyższe nie podlegają rozpatrzeniu sądowemu.

Art. 20. Powstałe na podstawie ugody lub orzeczenia Komisji Rozjemczej umowy pracy (art. 18) podlegają ogólnym przepisom prawa cywilnego i o umowie pracy w szczególności. Niewykonanie obowiązków pociąga za sobą konsekwencje przewidziane w prawie cywilnym, w szczególności zaś w razie uznania umowy przez Komisję Rozjemczą za rozwiązaną z winy pracowników, po uwzględnieniu przepisów (art. 21) niniejszej ustawy, utratę praw wynikających z umowy np. utratę prawa do korzystania z mieszkania, pastwiska i innych świadczeń, przewidzianych w umowie (przytem pracownikowi muszą być zwrócone jego nakłady na uprawę oddanych mu w posiadanie gruntów); w razie rozwiązania umowy pracy z winy pracodawcy obowiązek zapłacenia pracownikowi należnego mu wynagrodzenia za cały czas, brakujący do upływu terminu umowy, przyczem do wynagrodzenia jest wliczona wartość świadczeń w naturze (mieszkania, ordynarja, korzystanie z pastwiska i t. d.).

Art. 21. Orzeczenia wydane przez Komisję Rozjemczą (art. 19) oraz układy pojednawcze wobec niej zawarte posiadają moc egzekucyjną. W razie potrzeby wykonania postanowienia Komisji Rozjemczej strona zainteresowana przedstawia poświadczony przez Inspektora pracy odpis układu pojednawczego lub orzeczenia Komisji Rozjemczej (art. 19) do sądu, który byłby właściwy dla rozważenia danego sporu, celem uzyskania nakazu wykonawczego. Orzeczenia Komisji Rozjemczej wymienione powyżej mogą być przez sąd uchylone w razie 1) jawnego pogwałcenia prawa lub niewłaściwej wykładni jego, 2) w razie pogwałcenia formalności postępowania, o tyle istotnych, że wskutek niezachowania ich niepodobna układu pojednawczego lub orzeczenia uznać za prawomocne, 3) w razie przekroczenia przez Komisję Rozjemczą zakresu nadanej jej kompetencji; decyzja sądu nastąpić musi w ciągu dni 14 od daty zgłoszenia.

Art. 22. Przepisy wykonawcze w rozwinięciu ustawy niniejszej wydaje Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 23. Ustawa niniejsza obowiązuje od daty ogłoszenia w Dzienniku Praw, jednocześnie zaś przestaje obowiązywać ustawa z dnia 28 marca 1919 r. (Dziennik Praw P. P. Nr. 29) o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi.

Art. 11. Wymienione w punkcie 1 i 2 art. 10 osoby są delegowane każdorazowo przez związki i organizacje, odpowiadające art. 3 i winny czynić zadość warunkom, wymienionym w tymże art. 3. Jeżeli na terenie powiatu działa więcej niż 1 związek lub organizacja zawodowa i jeżeli zrzeczenia te nie dojdą do porozumienia co do wyboru członków komisji, lub uchyla się co do ich wyborów — ma zastosowanie art. 12 ustawy niniejszej.

Art. 12. W powiatach, gdzie niema związków, odpowiadających wymaganiom art. 3, Komisarz Rządowy na wezwanie Inspektora Pracy w rolnictwie zarządza oddzielne wybory przedstawicieli pracownikó*w* i pracodawców. Pracodawcy i pracownicy każdej gminy wybierają po jednym delegacie na 1 rok. Wybrani w ten sposób delegaci wyłaniają na wezwanie Inspektora Pracy w rolnictwie 3—5 członków do Komisji Rozjemczej oraz takąż liczbę zastępców, zaś do Komisji Polubownej 3—7 delegatów.

Art. 13. Prawo wyborcze czynne mają wszyscy pracownicy płci obojga, utrzymujący się z pracy najemnej w rolnictwie, leśnictwie, ogrodnictwie lub dziedzinach ściśle związanych z rolnictwem, o ile ukończyli lat 16; prawo bierne posiadają osoby, mające ukończonych lat 21. Ze strony pracodawców prawo czynne przysługuje osobom, zatrudniającym robotników, wymienionych w zdaniu I-szem art. niniejszego. Członkami Komisji Rozjemczej i Polubownej nie mogą być osoby, które na skutek zasądzenia karno—sądowego nie mogłyby wogóle sprawować urzędu sędziowskiego.

Art. 14. Komisje Rozjemcze są powoływane w wypadkach przewidzianych w art. 3 i urzędują do czasu rozstrzygnięcia przedłożonych im spraw. Osoby, obrane lub delegowane do Komisji Rozjemczej, nie mogą uchylać się bez dostatecznych powodów od pełnienia swych obowiązków pod grozą grzywny, wymierzanej w drodze art. 12 dekretu z dn. 3 stycznia 1919 r. o urządzeniu i działalności Inspekcji Pracy względnie tych przepisów karnych, które zamiast tego dekretu wydane zostaną w wysokości: pracownicy — do 200 mk., pracodawcy — do 3000 mk.

Art. 15. Członkowie Komisji Rozjemczej otrzymują diety i zwrot kosztów w wysokości, oznaczonej w przepisach wykonawczych Ministerstwa Pracy. Skarb Państwa pokrywa wszelkie koszty, związane z czynnościami Komisji Rozjemczych.

Art. 16. Postępowanie Komisji Rozjemczej podlega przepisom następującym: 1) dla prawomocności zebrań Komisji jest konieczna obecność przewodniczącego oraz równej liczby przedstawicieli każdej ze stron, co najmniej po 3-ch z każdej strony; 2) postępowanie sprawdzania dowodów (badanie świadków, wyjaśnienia biegłych i rzeczoznawców i t. d.) odbywa się publicznie po zawiadaniu i w obecności stron, o ile się stawiły na żądanie Komisji Rozjemczej, świadek może być zbadany pod przysięgą przez właściwy sąd; 3) orzeczenia Komisji zapadają większością głosów po publicznych ustnych rozprawach stron; 4) strony mogą bronić swych interesów bezpośrednio, przez swych delegatów (art. 2 i 3) lub pełnomocników; 5) przewodniczący Komisji Rozjemczej ma na posiedzeniach Komisji prawa przewodniczącego na posiedzeniach sądowych; 6) narady członków Komisji są tajne; 7) protokoły, orzeczenia i postanowienia Komisji winny być wyluszczone na piśmie i opatrzone podpisami członków Komisji. Stronom przysługuje prawo otrzymania odpisu orzeczeń i postanowień Komisji Rozjemczej oraz wyciągu z protokołu posiedzeń za opłatą ustaloną przez przepisy wykonawcze; 8) postępowanie jest bezpłatne; 9) pełnomocnictwa i dokumenty, składane Komisji Rozjemczej, są wolne od opłat stemplowych.

Art. 17. Ugody zawarte w Komisji Polubownej (art. 3) i orzeczenia Komisji Rozjemczej (art. 9) obowiązują na okres czasu przewidziany w ugodzie lub orzeczeniu. Okres ten nie może być dłuższy niż rok przy uwzględnieniu zwyczajowych terminów umowy pracy.

Art. 18. Ugody i orzeczenia Komisji Rozjemczej, regulujące warunki płacy i pracy (art. 3 i 9), stanowią podstawę dla zawarcia indywidualnych umów pracy w powiecie. Pozostanie pracownika w majątku oznacza zawarcie indywidualnej umowy pracy na warunkach ugody lub orzeczenia. Indywidualne umowy pracy, zawierające warunki dla pracownika mniej korzystne niż ugody lub orzeczenia Komisji Rozjemczej, przewidziane w art. 3 i 9, są nieważne. Nieważne umowy ulegają z mocy ustawy zastąpieniu przez odnośne ugody lub orzeczenia.

Art. 19. Na żądanie jednej ze stron Inspektor przekazuje do rozpatrzenia Komisji Rozjemczej zatargi, wynikiłe między stronami na tle niedotrzymania ugody (art. 3) lub niewykonania orzeczenia Komisji Rozjemczej (art. 18). Zgoda drugiej strony na poddanie zatargu rozważeniu Komisji nie jest w tym wypadku wymagana. Niestawienie się którejkolwiek ze stron bez dostatecznych powodów nie wstrzymuje biegu sprawy. Spory powyższe nie podlegają rozpatrzeniu sądowemu.

Art. 20. Powstałe na podstawie ugody lub orzeczenia Komisji Rozjemczej umowy pracy (art. 18) podlegają ogólnym przepisom prawa cywilnego i o umowie pracy w szczególności. Niewykonanie obowiązków pociąga za sobą konsekwencje przewidziane w prawie cywilnem, w szczególności zaś w razie uznania umowy przez Komisję Rozjemczą za rozwiązaną z winy pracowników, po uwzględnieniu przepisów (art. 21) niniejszej ustawy, utratę praw wynikających z umowy np. utratę prawa do korzystania z mieszkania, pastwiska i innych świadczeń, przewidzianych w umowie (przytem pracownikowi muszą być zwrócone jego nakłady na uprawę oddanych mu w posiadanie gruntów); w razie rozwiązania umowy pracy z winy pracodawcy obowiązek zapłacenia pracownikowi należnego mu wynagrodzenia za cały czas, brakujący do upływu terminu umowy, przyczem do wynagrodzenia jest wliczona wartość świadczeń w naturze (mieszkania, ordynarja, korzystanie z pastwiska i t. d.).

Art. 21. Orzeczenia wydane przez Komisję Rozjemczą (art. 19) oraz układy pojednawcze wobec niej zawarte posiadają moc egzekucyjną. W razie potrzeby wykonania postanowienia Komisji Rozjemczej strona zainteresowana przedstawia poświadczony przez Inspektora pracy odpis układu pojednawczego lub orzeczenia Komisji Rozjemczej (art. 19) do sądu, który byłby właściwy dla rozważenia danego sporu, celem uzyskania nakazu wykonawczego. Orzeczenia Komisji Rozjemczej wymienione powyżej mogą być przez sąd uchylone w razie 1) jawnego pogwałcenia prawa lub niewłaściwej wykładni jego, 2) w razie pogwałcenia formalności postępowania, o tyle istotnych, że wskutek niezachowania ich niepodobna układu pojednawczego lub orzeczenia uznać za prawomocne, 3) w razie przekroczenia przez Komisję Rozjemczą zakresu nadanej jej kompetencji; decyzja sądu nastąpić musi w ciągu dni 14 od daty ogłoszenia.

Art. 22. Przepisy wykonawcze w rozwinięciu ustawy niniejszej wydaje Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 23. Ustawa niniejsza obowiązuje od daty ogłoszenia w Dzienniku Praw, jednocześnie zaś przestaje obowiązywać ustawa z dnia 28 marca 1919 r. (Dziennik Praw P. P. Nr. 29) o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi.

Przepisy przejściowe.

Ustawa niniejsza rozciąga się na wszystkie ugody i orzeczenia, zawarte, względnie wydane zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 1919 r. o ułatwieniu zatargów zbiorowych między pracodawcami i pracownikami rolnymi (Dz. Pr. P. P. Nr. 29 poz. 251).

Marszałek

Trąpczyński

Prezydent Ministrów

w z. *S. Wojciechowski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej

J. Iwanowski

Minister Sprawiedliwości

Supiński